

ingediend op **1536** (2022-2023) – Nr. 2
10 mei 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Jan Laeremans

over het voorstel van resolutie

van Kristof Slagmulder, Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans,
Filip Brusselmans en Chris Janssens

over het vrijwaren van de vrije meningsuiting,
en het vrije onderricht en onderzoek
in het hoger onderwijs tegen de wokecensuur

Documenten in het dossier:

1536 (2022-2023) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

verzendcode: OND

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

1. Toelichting door de eerste indiener.....	4
2. Bespreking.....	6
3. Stemming.....	8
Gebruikte afkortingen.....	9

Op 4 mei 2023 besprak de Commissie voor Onderwijs het voorstel van resolutie over het vrijwaren van de vrije meningsuiting, en het vrije onderricht en onderzoek in het hoger onderwijs tegen de wokecensuur.

1. Toelichting door de eerste indiener

Kristof Slagmulder licht het voorstel van resolutie toe. Woke is de nieuwe en extremere vorm van politieke correctheid, die uit de Verenigde Staten is overgewaaid en geweld niet schuwt. Men wil burgers heropvoeden om de vormen van ongelijkheid en racisme die overal aanwezig zouden zijn, zichtbaar te maken, tot in het absurde toe. Kunstwerken, tekenfilms, romans, stripverhalen en erfgoed worden gecensureerd of zelfs vernield. Als voorbeelden noemt hij Pippi Langkous, Fanny Kiekeboe, F.C. De Kampioenen, Harry Potterauteur J.K. Rowling, Grease en *Gone with the Wind*.

Woke zet het slachtofferschap van minderheidsgroepen voorop. Alles is de schuld van de oude witte man, die emancipatie altijd weer belemmert. Die verarming van zowel het wetenschappelijke als het publieke debat moet volgens de spreker een halt worden toegeroepen. Daartoe diende zijn fractie het voorliggende voorstel van resolutie in.

Wat het hoger onderwijs betreft, ziet men in het buitenland en meer bepaald in Angelsaksische landen dat woke leidt tot excessen als censuur, het verhinderen van debatten en het ontslaan van academici met een andere mening. In de Verenigde Staten werden al talloze professoren en mediafiguren tot ontslag gedwongen. Discussies over politiek activisme en het bannen van gastsprekers op universiteiten komen er steeds vaker voor. Studenten worden opgeleid in bekrompenheid en intolerantie ten gevolge van het zogenaamde antidiscriminatiedenken.

Helaas ziet men steeds vaker hetzelfde gebeuren in Europa. Ook in Vlaanderen weerklinken meer en meer waarschuwingen voor excessen als de verhindering van debatten of het ontslaan van academici met een mening die niet overeenkomt met wat politiek correct is. Vorig jaar nog waarschuwde rector Luc Sels van de KU Leuven tijdens zijn openingsrede voor de druk die woke uitoefent op de academische wereld. Aan de andere kant schorste de rector van de Universiteit Antwerpen, Herman Van Goethem, twee personeelsleden op grond van een afgeluisterd privé-gesprek over de invloed van allochtonen op het onderwijs en de samenleving en dat in weerwil van een, volgens het lid onnodige, verontschuldiging. Een verontwaardigde reactie in de vorm van de petitie 'Stop de cancelcultuur' haalde snel meer dan 4500 handtekeningen.

Nog niet zo lang geleden werd door linkse activisten geprobeerd om een lezing van de eerste ondervoorzitter van het Vlaams Parlement, Filip Dewinter, te verhinderen. De oproep tot cancelen en dus censureren werd ook ondersteund in een open brief die ondertekend werd door een dertigtal medewerkers en studentenvertegenwoordigers van de UGent. Een ander bekend voorbeeld is de annulering van een lezing van toenmalig staatssecretaris voor Asiel en Migratie Theo Francken van de N-VA.

Dergelijke pogingen tot cancelen of boycotten beperken zich niet tot acties tegen uitgesproken rechtse of conservatieve politici, academici of verenigingen. Zo was recent een debatreeks over transgenderisme van de Vrijzinnige Dienst aan de Universiteit Antwerpen niet naar de zin van wokeactivistische academici omdat bepaalde sprekers zich ooit kritisch hadden uitgelaten over aspecten van de lgbtq-beweging. Op grond daarvan werd de reeks als transfoob bestempeld. Dat de rector uiteindelijk heeft moeten bemiddelen toont volgens het lid aan dat de lgbtq-beweging totalitair aan het worden is. Alles wat maar in het minst afwijkt van haar doctrine wordt meteen verdacht gemaakt.

Zorgwekkend is de vanzelfsprekendheid waarmee bepaalde academici oproepen tot ongrondwettelijke censuur omdat iemand komt spreken van wie de mening hen niet zint. Dat roept deontologische vragen op die afstralen op de academische wereld in het algemeen, ook op degenen die de vrijheid van meningsuiting respecteren. De coronacrisis toonde eerder al hoe gevaarlijk snel totalitarisme kan ingrijpen in onze levens. In de academische wereld zag men dat aan de ban voor academici en experts die kritische vragen stelden bij het coronabeleid.

Dat een academicus een politieke mening heeft, of die nu links of rechts is dan wel ertussenin, hoeft nochtans geen probleem te zijn. Dat behoort immers, net als meningen op andere domeinen, tot de vrijheid van gedachte en meningsuiting. Het wordt wel een probleem als eenzijdigheid onder academici voor blinde vlekken zorgt, waarbij bepaalde onderzoeksvragen niet meer mogen worden gesteld. De oververtegenwoordiging van de linkerkant van het politieke spectrum maakt volgens het lid het academisch personeel vatbaarder voor het wokedenken. In wezen gaat het om een tegenstelling tussen academici: degenen die met open blik vragen blijven stellen versus wokeactivistische onderzoekers die onderwijs en onderzoek instrumentaliseren op grond van een intolerant wereldbeeld waarin veel normen en gebruiken worden afgedaan als racistisch of seksistisch en dus als achterhaald. Daarom mag volgens hen alles wat eruit voortvloeit gecensureerd worden.

Een gevolg van de toenemende aanwezigheid daarvan in het hoger onderwijs is dat ook studenten ernstig beïnvloed raken door dat gedachtengoed. Gelukkig komen er ondertussen ook wel reacties, zowel uit de academische wereld zelf als uit politieke hoek. Minister Ben Weyts verklaarde al meermaals in antwoorden op vragen van zijn fractie dat de hogeronderwijsinstellingen in Vlaanderen vrijplaatsen moeten blijven van vrij onderricht en onderzoek. In de praktijk stelt het lid wel vast dat de urgentie om het vrije woord te beschermen ontbreekt en dat de Vlaamse Regering bitter weinig doet.

Volgens de indieners leeft er een grote, algemene bezorgdheid over de vrijheid van meningsuiting en de academische vrijheid als gevolg van woke. Over alles moeten immers kritische vragen gesteld kunnen blijven worden, ook als ze niet in het kraam van woke te pas komen, zonder dat het academisch personeel geïntimideerd wordt of studenten gekortwiek worden in hun kritische meningsvorming. Hogeronderwijsinstellingen moeten op zoek kunnen blijven gaan naar waarheid, wat niet mogelijk is waar een linkse en toxische wokecultuur heerst.

De Vlaamse overheid heeft de plicht om erover te waken dat de verschillende meningen ruim aan bod blijven komen. Daarom stellen de indieners voor een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van de woke-ideologie in de hogeronderwijsinstellingen en haar gevolgen voor zelf- en externe censuur. Zij vragen ook om de thematiek structureel te bespreken binnen de VLIR en de VLHORA. Daarin kunnen de instellingen afspraken maken over manieren om woke-censuur te voorkomen en een Vlaams charter opstellen ter vrijwaring van de vrije meningsuiting en het vrij onderzoek dat door rectoren, directies en instellingshoofden moet worden nageleefd.

Zij vragen ook om de regeringscommissarissen de opdracht te geven tot structurele aandacht voor de invloed van de woke-ideologie en de vormen van censuur die daaruit voortvloeien en die te monitoren en onmiddellijk te melden aan de Vlaamse overheid.

Zij vragen om de universiteitsrectoren, hogeschooldirecties of andere hoofden van instellingen in het hoger onderwijs die censuur uitoefenen op een of meer leden van hun academische gemeenschap, of die censuur die uitgeoefend wordt door leden van de academische gemeenschap waarvan zij aan het hoofd staan onbestraft toelaten, onmiddellijk ter verantwoording te roepen.

Zij stellen voor om een instellingsoverschrijdende tuchtcommissie op te richten die bestraffend kan optreden in gevallen waarin academisch personeel of ingeschreven studenten censuur zouden opleggen aan collega's, leidinggevenden, ondergeschikten, studenten of derden die betrokken zijn bij hun academische opdracht.

De Vlaamse Regering zou universiteitsrectoren, hogeschooldirecties en andere hoofden van instellingen in het hoger onderwijs ertoe moeten aanzetten om het recht op vereniging van aan de instelling verbonden of erkende verenigingen van personeel en/of studenten altijd te vrijwaren. Ze moeten toezien op de veiligheid tijdens die activiteiten als die in het gedrang komen door dreigingen en/of geweldplegingen vanuit andere aan de instelling verbonden verenigingen. Zo nodig moet de politie preventief ingeschakeld worden.

Er moet ook bestraffend opgetreden worden door de hogeronderwijsinstellingen als het recht op vereniging of spreken verhinderd wordt door aan de instelling verbonden verenigingen van personeel en/of studenten. Ook moet sneller overgegaan worden tot een schorsingsprocedure als censuur wordt opgelegd.

Tot slot vragen de indieners om hogeronderwijsinstellingen aan te moedigen werk te maken van een meer diverse personeelssamenstelling voor wat wetenschappelijke, maatschappelijke en ideologische standpunten betreft, om zo de botsing van ideeën te bevorderen en het risico op een vastgeroeste wetenschappelijke 'pensée unique' te vermijden.

2. Bespreking

Thijs Verbeurgt treedt bij dat in de VS een actief cancelbeleid wordt gevoerd, met name in conservatieve staten, waar zwarte lijsten worden opgemaakt van boeken. In Texas zijn dat er al meer dan duizend. Onderzoek leert dat 41 procent daarvan een hoofdpersonage heeft dat lgbtqi+ is, en dus het thema gender of geaardheid bespreekt. 40 procent heeft een hoofdpersonage met een andere huidskleur. Dat is de reële cancelcultuur in de VS, maar daarover staat in het voorstel van resolutie geen woord.

Tegenover de bewering dat lgbtqi+ totalitair zou zijn, plaatst het lid de torenhoge zelfmoordcijfers in die gemeenschap. Opgroeiende jongeren die worstelen met hun identiteit vernemen in de media van mensen van de partij van de indieners dat ze abnormaal zijn, dat ze geen recht hebben op kinderen of een gezin. Die gemeenschap is altijd het eerste slachtoffer geweest van totalitaire regimes. De partij van de indieners draagt actief bij aan de stigmatisering en aan de druk op het mentale welzijn van jongeren. De woordkeuze van de eerste indiener is dan ook misselijkmakend, stelt de spreker.

Als antwoord op de vermeende druk op de vrije meningsuiting in het hoger onderwijs schuiven de indieners een tuchtcommissie naar voren en een ingreep door de regeringscommissarissen. Wat het Vlaams Belang in feite wil met zijn commissie die op zoek gaat naar mensen die niet in het kader passen, is een nieuw McCarthy-regime installeren. Het lid herinnert eraan dat het vorige uitmondde in een heksenjacht tegen iedereen die kritische vragen stelde. De indieners tonen in hun voorstel van resolutie het ware gelaat van hun partij, besluit hij. Onder het mom van de bescherming van de academische vrijheid willen ze die net aanvallen. Zij willen een overheid die zich actief bemoeit met wat er aan de universiteiten wordt gedoed, terwijl die op dit moment juist op zoek gaan naar het conflict van ideeën zonder zich te laten remmen door wat in de VS of op de sociale media gebeurt.

Het lid gelooft in de vrijheid van het hoger onderwijs en verafschuwt een partij die daarop met allerlei middelen wil ingrijpen. Hij herinnert eraan dat de partij van de indieners in Brugge zelf actie voerde tegen activiteiten over gender. Mandatarissen

van hun partij achten het nodig transpersonen in walgelijke bewoordingen gelijk te stellen met pedofielen. Zijn fractie zal het voorstel van resolutie niet goedkeuren, ook al is het veelzeggend, want het toont eens te meer het hellend vlak waarop het Vlaams Belang zich wenst te begeven.

Voor de fractie van *Koen Daniëls* zijn hogeronderwijsinstellingen plaatsen van vrij onderzoek en het vrije woord. Wie een commissie wil instellen die daarover oordeelt, komt zichzelf tegen, waarschuwt hij, want straffen en censureren is net wat de indieners zeggen te willen voorkomen. Een dergelijke remedie is erger dan de kwaal die men denkt te bestrijden. Hoe denkt men trouwens een dergelijke commissie samen te stellen? Wie moet beoordelen welk lid tot welke groep behoort? Dat is alvast geen goed idee, besluit hij.

Wat het debat over onderzoek zelf betreft benadrukt hij het belang van repliceerbaarheid. Goed onderzoek is wat de toets van validiteit en betrouwbaarheid doorstaat. Niet alle academici hebben dezelfde ideeën, bijvoorbeeld over Vlaamse toetsen of eindtermen. Men kan niet anders dan erop vertrouwen dat de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen onregelmatigheden of censuur melden en dat het vrije woord, het open debat en het vrij onderzoek blijven bestaan.

Wat de vingerwijzingen betreft dat bepaalde zaken niet meer kunnen omdat ze niet langer correct zouden zijn, merkt het lid op dat men bij de bevolking daarmee net het tegenovergestelde bereikt. Zich vergalopperen werkt niet, verzekert hij.

Brecht Warnez oordeelt dat het voorstel van resolutie uitgaat van een dergelijk wantrouwen – bijna haat – tegenover wat het hoger onderwijs doet, dat hij verder niet aan dat debat wenst mee te doen.

Kristof Slagmulder is niet verrast door de reacties van de linkerkzijde maar is wel verbaasd over de N-VA, waarvan hij verwacht had dat die zich mee zou verzetten tegen de schadelijke wokecensuur. Hij verzekert dat zijn eigen fractie censuur niet met censuur wenst te bestrijden. De indieners willen integendeel dat alle meningen aan bod kunnen komen zonder dat academici moeten vrezen voor hun job, censuur of intimidatie, maar blijkbaar verkiezen alle andere fracties om de kop in het zand te steken en het gevaar van de woke-ideologie te negeren. Een kleine minderheid wil de vrije meningsuiting en de uitwisseling van ideeën aan banden leggen, waarschuwt het lid, en dat gewaagt van een ernstige bedreiging voor de democratie. In weerwil van het boek dat haar voorzitter erover schrijft en van haar minister van Onderwijs, doet ook de N-VA niets.

Kathleen Krekels spreekt hem tegen. Het debat loopt wel degelijk, en dat op de goede plaats: in de maatschappij.

Thijs Verbeurgt blijft erbij dat de indieners een tuchtraad willen instellen die aan de hogeronderwijsinstellingen oplegt wat zij wel en niet mogen doen. Hij maakt daarbij de vergelijking met het Turkse Diyanet. Men zet de deur open voor de mogelijkheid dat de overheid – dus wie er op een bepaald moment aan de macht is – inhoudelijk mee bepaalt wat aan de instellingen gedoceed wordt en wat niet. Dat is een beangstigend toekomstbeeld. Hij begrijpt dan ook dat de N-VA niet wil meegaan in een dergelijk potentieel totalitair systeem.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie over het vrijwaren van de vrije meningsuiting, en het vrije onderricht en onderzoek in het hoger onderwijs tegen de wokecensuur wordt verworpen met 2 stemmen voor en 9 stemmen tegen.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Jan LAEREMANS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
lgbtq	lesbian, gay, bisexual, transgender, queer
lgbtq+	lesbian, gay, bisexual, transgender, queer, plus
UGent	Universiteit Gent
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VS	Verenigde Staten